

Kalymnos Ressamı'nın Kaunos'ta Ele Geçen Bir Skyphosu

A Skyphos of Kalymnos Painter from Kaunos

Araştırma Makalesi – Research Article

Mehmet KAŞKA

Süleyman Demirel Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, mehmetkaska@sdu.edu.tr
ORCID Numarası|ORCID Numbers: 0000-0002-4463-4182

Öz

Bu çalışmanın konusu, bir Karia Bölgesi antik kenti olan Kaunos'ta, Palestra Terası olarak adlandırılan alanda yapılan kazılar sırasında gün ışığına çıkarılan Attika Kırmızı Figür Tekniğinde dekore edilmiş A tipi bir skyphostur. Birleşmeyen iki parçadan oluşan bu vazanın üzerindeki volütlü bitkisel motiflerin stilize edilmiş biçimi, bu skyphosun Kalymnos Ressamının eseri olduğunu göstermektedir. Söz konusu ressamın Anadolu'da bilimsel bir kazıda ele geçen ilk eseri olan bu vazanın parçalarından birinin üzerinde kısmen korunmuş olan himation giymiş genç erkek figürü, ressamın bu skyphosu üzerinde de aynı sahneyi; volütlü bitkisel motiflerin arasında karşılıklı duran himation giymiş genç erkek figürleri, tekrar ettiğine işaret etmektedir. J. D. Beazley tarafından saptanan ve Brüksel'deki vazosunun buluntu yeri olan Kalymnos adasına atfen Kalymnos Ressamı olarak adlandırılan sanatçı, Geç Klasik Dönem'de MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde üretim yapmış ve sadece skyphos formu dekore etmiştir. Bilinen eserleri, sanatsal olarak yakın ilişkili olduğu F.B. Grubu ressamları gibi düşük maliyetli vazolara olan talebe yönelik seri üretim yapan bir atölyede çalışmış olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kalymnos Ressamı, Kaunos, Skyphos, Attika Kırmızı Figür Tekniği, F.B. (Fat-Boy) Grubu

Abstract

The subject of this study is an A-type skyphos decorated in Attic Red Figure Technique which was unearthed during the excavations in the area called Palestra Terrace at Kaunos, an ancient city in the region of Caria. The stylized form of the volute-shaped floral motifs on this vase, which consist of two non-joining parts, indicates that this skyphos is the work of the Kalymnos Painter; it is the first work of this artist to be found in a scientific excavation in Anatolia. The depiction of a young male figure wearing a himation, partially preserved on one of the pieces of this vase, indicates that the painter repeated the same scene on this skyphos: young male figures wearing a himation were standing opposite each other among the volute-shaped floral motifs. The artist was identified by J. D. Beazley as the Kalymnos Painter in reference to the island of Kalymnos – the place where his vase, now kept in Brussels, was found. He was active in the Late Classical Period (second quarter of the 4th century BC) and decorated only vessels of the skyphos form. His known products show that he worked in a workshop that mass-produced low-cost vases, just like the painters of the F.B. Group, with whom he was artistically closely related.

Keywords: Kalymnos Painter, Kaunos, Skyphos, Attic Red Figure Technique, F.B. (Fat-Boy) Group

Karia Bölgesi antik kentlerinden biri olan Kaunos'ta, Palestra Terası olarak adlandırılan alanda yapılan kazılarda 1995-2006 yılları arasında ele geçen ithal seramiklerin bilim dünyasına tanıtıldığı yayında¹, Attika Kırmızı Figür Tekniğinde dekore edilmiş vazolar arasında yer alan bir skyphosun² bu çalışmada tekrar ele alınması gerekmiştir.

Aynı kaba ait³, ancak birleşmeyen iki parçadan oluşan bu vazonun parçalarından birinin⁴ üzerinde, sağdaki kulplardan birinin hemen yanındaki volütlü bitkisel motif bulunmaktadır. Diğer parçanın⁵ üzerinde ise, sol taraftaki kulplardan birinin yanında sağa dönük duran, himation giymiş bir gencin⁶ gövdesinin üst kısmı, başı ve hemen arkasındaki volütlü bitkisel motifin bir kısmı görülmektedir [Nr. 1, Resim 1]⁷.

Her iki parça üzerindeki, özellikle ilk parçada tamamına yakını korunmuş volütlü bitkisel motifin stilize edilmiş biçiminin tamamen Kalymnos Ressamı'na özgü karakteristik bir özellik olduğu, söz konusu ressamın Burdur Arkeoloji Müzesinde sergilenen bir skyphosu [Nr. 2, Resim 2-5] üzerinde yapılan çalışmadan hareketle açık bir biçimde anlaşılmıştır⁸. Kaunos vazosuna ait diğer parça üzerindeki gencin giydiği himationun kıvrımlarının da ressamın elinden çıkan, Burdur [Nr. 2, Resim 2-3], Brüksel⁹ [Nr. 3, Resim 6] ve Atina skyphosları¹⁰ [Nr. 4, Resim 7] üzerinde sol tarafta duran figürlerin himation kıvrımları ile büyük bir uyum içinde olması, Kaunos skyphosunun Kalymnos Ressamı tarafından dekore edildiği saptanmasını desteklemektedir.

Kalymnos Ressamı, J. D. Beazley tarafından F.B. Grubu'na¹¹ yakın olarak görülen, ancak bu grup içinde değerlendirilmeyen az sayıdaki ressamlardan biridir¹². J. D. Beazley, kendine özgü çizgisini üç skyphos¹³ üzerinde saptadığı bu sanatçıyı Brüksel'deki vazosunun [Nr. 3, Resim 6] buluntu yerine atfen¹⁴ Kalymnos Ressamı olarak adlandırmıştır.

Ressamın elinden çıktığı saptanan ya da onunla ilişkilendirilen diğer eserler¹⁵ gibi A Tipi bir skyphos formundaki¹⁶ Kaunos vazosunda, korunmuş parçalarından anlaşıldığı kadarıyla, sanatçının diğer eserlerinde olduğu gibi üzerinde hem ön hem de arka yüzde aynı sahne; volütlü bitkisel motiflerin arasında karşılıklı duran himation giymiş genç erkek figürleri¹⁷, betimlenmiş olmalıdır.

¹ Schmaltz 2012.

² Schmaltz 2012, 139 Nr. 354.

³ Schmaltz 2012, 139 Nr. 354, B. Schmaltz, aynı buluntu grubunda ele geçen, üzerinde bir "kadının" başı ve gövdesinin üst kısmı bulunan, ancak birleşmeyen diğer parçayı boyut, cidar kalınlığı, kil kalitesi ve firmisi bakımından değerlendirdikten sonra aynı kaba ait olduğu sonucuna varmıştır. Himation giymiş figürün hemen arkasındaki volütlü bitkisel motifin stilize edilmiş biçiminin diğer parça üzerindeki motifle büyük bir benzerlik içinde olması bu fikrini doğrulamaktadır.

⁴ Resim 1 soldaki parça; Schmaltz 2012, 139 Nr. 354, sağdaki parça.

⁵ Resim 1 sağdaki parça; Schmaltz 2012, 139 Nr. 354, soldaki parça.

⁶ B. Schmaltz, bu figürün bir kadın olduğu görüşündedir. Ender de olsa, Kalymnos Ressamı gibi F.B. Grubu'na yakın ressamların dekore ettiği skyphoslar üzerinde kadın figürlerinin betimlendiği görülmektedir (örneğin; Mingazzini 1954, (III I) Tav. 15, 6; Beazley, 1963, 1494, 3. Ancak bu vazonun üzerindeki kadın figürü, Kaunos skyphosunun betimlenen figürün aksine saç modelinin farklılığıyla açık bir biçimde kadın olarak karakterize edilmiştir.

⁷ Bu parçaların resmini gönderen Prof. Dr. B. Schmaltz'a, bilgi veren Doç. Dr. U. Çörtük ve Doç. Dr. B. Özer'e, İngilizce özeti gözden geçiren meslektaşım Dr. Öğretim Üyesi Peter Talloen'e teşekkür ederim.

⁸ Kaşka 2020, 121-128.

⁹ Mayence – Verhoogen 1949: (III I e) 4 Nr. 10; Pl. 4, 10.

¹⁰ Moore 1997, 305 Nr. 1301, Pl. 121 Nr. 1301.

¹¹ F.B. Grubu (Fat-Boy Group) hakkında bkz. Beazley 1963, 1484-1495. 1695-1696; Beazley 1971, 497-498; F.B. Grubu ile ilişkili kaynakça için bkz. Sabetai 2006, 61-62.

¹² Beazley 1963, 1494.

¹³ Beazley 1963, 1494, 1-3. J. D. Beazley, bu üç vazo dışında, Spina'da gün ışığına çıkarılmış bir skyphosun Ressamı'nın eseri olabileceğini belirtmiş (Beazley 1963, 1494, FERRARA, T. 265 A VP), Spina'daki bir mezarda bulunan diğer bir skyphosu (Beazley 1963, 1696) ise bu ressamla ilişkilendirmiştir.

¹⁴ Brüksel skyphosu, Güneydoğu Ege Denizi'ndeki Kalymnos adasında ele geçmiştir, Mayence ve Verhoogen 1949, (III I e) 4 Nr. 10.

¹⁵ Kaşka 2020, 126-127 Nr. 1-5. 7.

¹⁶ Schmaltz 2012, 136-143. A Tipi skyphosların form ve dekorasyon gelişimi hakkında bkz. Moore 1997, 62-63.

¹⁷ Bu tür sahnelerin ikonografik gelişimi, tipolojisi ve anlamı hakkında bkz. Franceschini 2018.

Değerlendirme ve Sonuç

Kalymnos Ressamı'nın Anadolu'daki bir antik kentte bilimsel bir kazıda gün ışığına çıkan ilk eseri olan Kaunos vazosu, ressamın sadece A Tipi Skyphos dekore ettiğini ve eserleri üzerinde aynı sahneyi hiç değiştirmeden kullandığını teyit etmektedir. Bilinen eserlerinden yola çıkıldığında Geç Klasik Dönem'de aktif olduğu anlaşılan Kalymnos Ressamı, MÖ. 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde kendisi gibi skyphos dekorasyonu üzerine uzmanlaşmış diğer ressamlar gibi Akdeniz coğrafyasında¹⁸ düşük maliyetli vazolara olan talebi karşılamaya yönelik seri üretim yapan atölyelerden birinde çalışmış olmalıdır.

KATALOG

Nr. 1. Skyphos, Kaunos Kazı Deposu, Envanter No: - **[Resim 1]**

(Parça a) 2,7 x 3,9 cm; (Parça b) 3,2 x 3,5 cm

Buluntu Yeri: Kaunos, Palestra Terası

Parça a: Volütlü bitkisel motif; Parça b: Volütlü bitkisel motifin küçük bir parçası, sağa dönük duran, himation giymiş bir genç.

Yayın: Schmaltz 2012, 139 Nr. 354.

Kalymnos Ressamı [M. Kaşka]

Nr. 2. Skyphos, Burdur, Arkeoloji Müzesi, Envanter No: K. 155-43-76 **[Resim 2-5]**

Yükseklik: 10,3 cm; Çap: 12,2 cm (kulplarla 19 cm); Kaide çapı: 7,3 cm

Buluntu Yeri: Çamlık Köyü, Bucak/Burdur, Kremna?

A ve B yüzü: Himation giymiş karşılıklı duran iki genç, sahnenin her iki yanında volütlü bitkisel motif. Kulpların altında palmet motifi.

Yayın: Şimşek 1989, 25-28, 42-43, 46, Abb. 5-6, Taf. 4-5; Kaşka 2020, 121-128.

Güney İtalya, Apulia Kırmızı Figür, Lecce Grubu ressamı etkisinde, [C. Şimşek]; Attika Kırmızı Figür, Kalymnos Ressamı [M. Kaşka]

Nr. 3. Skyphos, Brüksel, Musées Royaux d'Art et d'Histoire (Cinquantenaire), Envanter No: A 1729 **[Resim 6]**

Yükseklik: 9,5 cm; Çap: 12,5 cm (kulplarla 18,5 cm)

Buluntu Yeri: Kalymnos Adası

A ve B yüzü: Himation giymiş karşılıklı duran iki genç, sahnenin her iki yanında volütlü bitkisel motif. Kulpların altında palmet motifi.

Yayın: Mayence – Verhoogen 1949: (III I e) 4 Nr. 10; Pl. 4, 10); Beazley 1963: 1494, 1; Kaşka 2020, 121-128.

Kalymnos Ressamı [J. D. Beazley]

Nr. 4. Skyphos, Atina, Agora Müzesi, Envanter No: P 6732 **[Resim 7-8]**

Üç birleşmeyen parça; A: 9,2 cm; B: 8,4 cm; C: 5,2 cm

Buluntu Yeri: Atina, Agora

Parça a: Volütlü bitkisel motifin bir parçası, sağa dönük duran, himation giymiş bir genç; Parça b: Volütlü bitkisel motifin bir parçası, sola dönük duran, himation giymiş bir genç; Parça c: Kulbun altındaki palmet motifinin birkaç yaprağı.

Yayın: Beazley 1963: 1494, 2; Moore 1997: 305 Nr. 1301, Pl. 121 Nr. 1301; Kaşka 2020, 121-128.

Kalymnos Ressamı [J. D. Beazley]

¹⁸ Kalymnos Ressamı tarafından dekore edilen skyphoslar, Kalymnos (1), Atina (1), Spina (1), Kremna? (1) ve Kaunos'ta (1) ele geçmiştir.

Kaynakça

Beazley, J. D. (1963). *Attic Red-figure Vase-painters*². Oxford: Clarendon Press.

Beazley, J. D. (1971). *Beazley, Paralipomena: Additions to Attic Black-figure Vase-painters and to Attic Red-figure Vase-painters*². Oxford: Clarendon Press.

CVA= Corpus Vasorum Antiquorum.

Franceschini, M. (2018). *Attische Mantelfiguren. Relevanz eines standardisierten Motivs der rotfigurigen Vasenmalerei* (Zürcher Archäologische Forschungen; Bd. 5). Rahden/Westf.: Verlag Marie Leidorf GMBH.

Kaşka, M. (2020). Ein neuer Skyphos des Kalymnos-Malers. *Colloquium Anatolicum*, 19, 121-128.

Mayence, F. ve Verhoogen, V. (1949). *CVA Belçika 3*, Bruxelles: Musées Royaux d'Art et d'Histoire (Cinquanteenaire) III, Paris: E. Champion.

Mingazzini, P. (1954). *CVA Italia 23*, Capua, Museo Campano II. Roma: Unione Academica Nazionale.

Moore, M. B. (1997). *Attic Red-Figured and White Ground Pottery, Athenian Agora XXX*. Princeton: Princeton Academic Press.

Sabetai, V. (2006). *CVA Greece 9*, Athens, Benaki Museum I, Athens: Academy of Athens.

Şimşek, C. (1989). C. Şimşek, *Burdur Müzesi'nde Sergilenen M.Ö. IV. Yüzyıla Ait Kırmızı Figürlü Seramikler*, (Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.

Schmaltz, B. (2012). *Attisch-schwarzfigurige und attisch-rotfigurige Importe von der Palästra-Terrasse in Kaunos* (Eds. E. Strothenke ve M. Brand) *Asia Minor Studien* 68, Bonn: Dr. Rudolf Habelt GMBH.

Resim 1: Kaunos, Kazı Deposu (PT-US-5/9/96) (Fotoğraf: Bernhard Schmaltz).

Resim 2: Burdur, Arkeoloji Müzesi, Envanter No: K.155-43-76 (Fotoğraf: M. Kaşka).

Resim 3: Burdur, Arkeoloji Müzesi, Envanter No: K.155-43-76 (Fotoğraf: M. Kaşka).

Resim 4: Burdur, Arkeoloji Müzesi, Envanter No: K.155-43-76 (Fotoğraf: M. Kaşka).

Resim 5: Burdur, Arkeoloji Müzesi, Envanter No: K.155-43-76 (Fotoğraf: M. Kaşka).

Resim 6: Brüksel, Musées Royaux d'Art et d'Histoire (Cinquantenaire), Envanter No: A 1729 (Fotoğraf: Mayence – Verhoogen 1949, (III I e) Pl. 4, 10).

Resim 7-8: Atina, Agora Müzesi, Envanter No: P 6732 (Fotoğraf: Moore 1997, Pl. 121 Nr. 1301).